

• Oudste petroleumsite van de Antwerpse haven gaat tegen de vlakte voor bedrijventerrein Blue Gate

De mooiste lelijkste p

De sloophamer wenkt voor de eerste petroleumsite van de haven van de American Petroleum Company afgebroken, om plaats te maken voor de Blue Gate. Het patrimonium doen een ultieme poging om ze te bewaren, maar... laat... Wij maakten een laatste rondgang op

Van grootste petroleumhaven over afgeleefd historisch patrimonium tot

Hoe het was

In 1900 werden 54 hectare Hobokense polder onteigend om er de petroleumactiviteiten van de haven neer te poten. De massale opslag van het ontvlambare goedje in de oude haven leek niemand een goed idee. De eerste concessie ging naar de American Petroleum Company (APC). Tussen Naftaweg en Lakweg pompte APC olie op – merknaam Standard Oil – vanuit de schepen aan de Hobokense pier, om ze van daaruit naar het hinterland te transporteren.

Petroleum Zuid groeide in de eerste helft van de 20ste eeuw uit tot de belangrijkste petroleumhaven van Europa. Maar met APC ging het in 1904 even goed fout. Een gigantische brand vernielde de petroleum-

tanks en kostte het leven aan acht arbeiders.

Een jaar later gingen de nieuwe installaties open en werd er opnieuw olie aangevoerd. APC ging later op in Esso, waarbij de 's' en de 'o' verwezen naar het oorspronkelijke product Standard Oil.

De Hobokense site werd tot het einde van de vorige eeuw beheerd door International Oil nv. In 1995 ging het bedrijf op de fles. De gebouwen verkommerden en belanden uiteindelijk op de inventaris van leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimtes.

Maar de vuurzee van 1904 had niet alles verwoest. De werkhuizen, stapelruimtes en de conciërgewoning van APC werden wonderwel gespaard. Het zijn die constructies waarover het vandaag gaat.

Hoe het worden moet

Op 24 november 2011 kreeg de nv Blue Gate een sloopvergunning voor alle gebouwen en installaties op de terreinen van het voormalige International Oil. Op de gesaneerde gronden van Petroleum Zuid moet de komende jaren het bedrijventerrein Antwerp Blue Gate verrijzen, goed voor 113 hectare logistiek, milieuvriendelijke productie, onderzoek en ontwikkeling en duurzame energie. Blue Gate sluit aan op het voetbalstadion dat de stad Antwerpen nog steeds zo graag wil bouwen, eveneens op Petroleum Zuid. En daarnaast begint vanaf 2015 de bouw van een nieuw stuk stad: Nieuw Zuid, met 1000 woningen en 15 hectare park.

De economische en financiële belangen van al die ontwikkelingsplannen zijn enorm. Volgens de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) zo enorm, dat een stukje waardevol erfgoed sluiks onder de mat wordt geveegd. Zij vinden het maar verdomd dat de sloopvergunning werd

De grote brand van 1904. Rechts de conciërgewoning.
FOTO FRANS LAUWERS

In de conciërgewoning groeien de bomen uit het dak. Het straatnamenbordje is een stille getuige van de vroegere activiteiten.

Langs deze buizen werd de olie overgepompt van op de Schelde.

De oude APC-site, met rechts de conciërgewoning.

plek van Antwerpen

ven. In september worden de 120 jaar oude gebouwen van de n voor de bedrijventerreinen van Blue Gate. Bewakers van ons de bescherming via de erfgoedinventaris kwam drie dagen te de mooiste lelijkste plek van Antwerpen.

toekomstig stuk nieuwe stad: een stukje Petroleum Zuid in drie stappen.

afgeleverd drie dagen voordat de site van International Oil officieel werd opgenomen in de Inventaris van Bouwkundig Erfgoed, terwijl de stad Antwerpen maar al te goed wist dat de APC-gebouwen op die inventaris zouden staan. "De site zou een ideale plek zijn om de geschiedenis, het heden en de toekomst van Petroleum Zuid te evoceren", argumenteert men bij VVIA. "Het is een historisch belangrijke plek, met belangrijk erfgoed, dat een belangrijke rol zou kunnen spelen bij de ontsluiting van de buurt."

VVIA is gestart met een briefschrijffactie naar politici, stad en Vlaamse overheid, voor het behoud van de gebouwen. Gebouwen die door het Vlaams Instituut voor Bouwkundig Erfgoed in 2011 nog als 'zeer waardevol' werden omschreven.

Hoe het nu is

Waar de industriële activiteit ophield, nam de natuur over. Varens, gras en struiken banen zich een weg door het bemoste beton. Een zwarte (!) kat schiet schichtig voor de voeten van de fotograaf weg. Vanuit de desolate gebouwen vliegen vogels af en aan. Rondom ons dokkeren vrachtwagens over de 'kinderkopjes'. Maar hier, tussen de achtergelaten rommel en de stukgeslagen ramen, is het onnaardestil en rustig.

Met heel veel fantasie, maar dan ook met héél veel, kun je in de conciërgerie en het aanpalende gebouw met zijn oude betonnen gewelven een ontvangst- en infocentrum voorstellen voor de bezoekers van de Hobokense polders. Een soort 'centre d'interprétation' naar Frans model, zoals de voorstanders van het behoud van

dit stukje erfgoed het graag zouden willen.

De grond ademt de geur van diesel. De lange rij werkhuisen, sommige met traliewerk, doet onwillekeurig denken aan de restanten van een concentratiekamp. Door de ramen, gapende monden met haaiantanden van glas, is nog enkel rommel te zien. Tonnen en tonnen rommel. En graffiti. Veel graffiti. Prachtige constructies, het perfecte decor voor een videoclip of een fotoreportage. Dit moet de mooiste lelijkste plek van Antwerpen zijn.

Aan de ingang, naast de conciërgewoning, hangt een straatnamenbordje. Olieweg, Lysolweg, Mazoutweg, Kopalweg, Mentholweg... En binnenkort alles weg. In september gaat de oudste petroleumsite van de haven onder de sloophamer.

WIM DAENINCK

FOTO'S BERT HULSELMANS

De historische betonnen pier uit 1904 wordt nog steeds gebruikt.

Prachtige graffiti sieren de muren.

De oude werkplaatsen ogen als een verlaten concentratiekamp.

